

Slovenská archeologická spoločnosť pri SAV
SNM- Archeologické múzeum Bratislava
Archeologický ústav SAV

Vás pozývajú

na

ZJAZD SLOVENSÝCH ARCHEOLÓGOV 2018

a VEDECKÝ SEMINÁR SAS pri SAV

11. – 12. 4. 2018

Miesto konania: **SNM- Archeologické múzeum**, Žižkova ul. 12, Bratislava

Aktuálna výstava Kelti zo Záhoria (R. Čambal – M. Budaj)

11. 4. 2018 Zjazd slovenských archeológov a vedecký seminár SAS pri SAV (streda, 1. deň)

9.00 – 10.00 Prezentácia

10.00 – 12.30 **Zjazd slovenských archeológov 2018**

1. Otvorenie
2. Návrh programu
3. Správa o činnosti a hospodárení SAS pri SAV za rok 2017
4. Správa o činnosti komisie HS za rok 2017
5. Správa revíznej komisie
6. Plán činnosti SAS pri SAV na rok 2018
7. Ocenenie SAS pri SAV za rok 2017
8. Rôzne
9. Záver

12. 30 – 14.00 Obedová prestávka

*Obed zabezpečený na lodi Botel Marina oproti budove SNM-AM.
Záujemci o spoločný obed sa môžu prihlásiť pri registrácii.*

14. 00 – 18.00 Vedecký seminár SAS pri SAV

Venované jubilantom

E. Miroššayová (AÚ SAV, Košice): Kultúrny obraz východného Slovenska v staršej dobe železnej.

E. Krekovič (FiF UK v Bratislave): Archeológia, prehistória, história.

M. Slivka (FiF UK v Bratislave): Archeológia stredoveku - včera, dnes a zajtra.

Jubilantovi Štefanovi Melišovi k 90. narodeninám.

Úspechy slovenskej archeológie v zahraničí

15.00 – 15.30 Mimoriadny hosť Ajhamal Fachrí (Rakka, Sýria): **Archeologický výskum v Sýrii pred vojnou a o jej dôsledkoch na sýrske kultúrne dedičstvo.** Sýrsky archeológ momentálne žijúci vo Francúzsku priblíži najdôležitejšie sýrske archeologické lokality, ich zničenie počas vojny, súčasné snahy o ich ochranu a rekonštrukciu, osudy Khalida Al-Assaada a jeho hrdinskú smrť v snahe zachrániť pamiatky.

15.30 – 15.50 D. Hulínek (SAHI): **Doterajšie zhrnutie účasti archeológov SAHI na lokalite Tell Fecheriye v severovýchodnej Sýrii (severná Mezopotámia) v období ríše Mitanni a v stredoasýrskom období.**

15.50 – 16.10 D. Hulínek – E. Hulínková Ťuchová (SAHI): **Najnovšie výsledky aktuálneho archeologického bádania SAHI na irackej lokalite Tell Jokha (Tell Džocha).**

16.10 – 16.30 J. Hudec (*Ústav orientistiky SAV/Nadácia Aigyptos*): **Desaťročie poľsko-slovenského výskumu na egyptskom Tell el-Retábí.**

Prestávka

16.30 – 16.50 J. Hudec (*Ústav orientistiky SAV*) – B. Kovár (*AÚ SAV v Nitre*) – M. Cheben (*AÚ SAV v Nitre*): **Slovenský výskum lokality Duwejm Wad Hadž v Sudáne.**

16.50 – 17.10 K. Pieta – Z. Robak – M. RuttKay (*AÚ SAV v Nitre*): **Výskum osady zo 7.- 9. storočia v polohe Al-Qusur na ostrove Failaka v Kuwaite.**

17.10 – 17.40 M. Kováč (*FiF UK v Bratislave*) – J. Špoták (*FiF UK v Bratislave*) – T. Drápela (*FiF UP v Olomouci*) – T. Lieskovský (*StF STU v Bratislave*) – P. Dlapa (*Prif UK v Bratislave*): **LiDAR v dažďovom pralesi. Najnovšie výskumy Centra mezoamerických štúdií FiF UK v regióne Uaxactún, Guatemala.**

17.40 **Záverečná diskusia prvého dňa vedeckého seminára**

12. 4. 2018 **Vedecký seminár SAS pri SAV (štvrtok, 2. deň)**

Aktuálne problémy archeológie

9.00 – 9.20 J. Vavák (*Malokarpatské múzeum v Pezinku*): **Najnovšie poznatky z výskumu pevnosti vo Svätom Jure**

9.20 – 9.40 K. Daňová – M. Gabulová – M. Cheben – A. Nemergut – M. Švihurová – T. Vangľová – M. Vojteček (*AÚ SAV v Nitre*): **Výskumy Archeologického ústavu SAV v priemyselnom parku v Nitre**

9.40 – 10.00 J. Hunka (*AÚ SAV v Nitre*): **Nálezy novovekých numizmatických pamiatok zo Štúrova**

10.00 – 10.20 V. Tittonová – R. Malček (*Hradné múzeum vo Fil'akove – AÚ SAV v Nitre*): **Výsledky archeologického výskumu na hrade Fil'akovo v sezónach 2016 a 2017**

10.20 – 10.40 E. Hrnčiarik (*FF TU v Trnave*): **Archeologické výskumy Katedry klasickej archeológie v roku 2017**

10.40 **Záverečná diskusia vedeckého seminára**

11. 00 – 12.00 **Obedová prestávka**

Obed zabezpečený na lodi Botel Marina oproti budove SNM-AM

12.00 **EXKURZIA CARNUNTUM**
Hainburg – Bad Deutsch Altenburg(Museum Carnuntinum) – Vojenský amfiteáter – Archeologický park Carnuntum – Civilný amfiteáter, gladiátorská škola – Pohanská brána – Edelstal (Heuriger)
Autobus bude pristavený pred budovou SNM-AM na Žižkovej ulici 12
Predpokladaný návrat medzi 18.00 -19.00 hod. do Bratislavy pod Most SNP.

Odporúčame zobrať preukazy ICOM, ISEC, zľavnené vstupné 9.- €.

Poznámka: Ubytovanie je možné rezervovať na Boteli Marina
info@botelmarina.sk

Abstrakty prednášok Úspechy slovenskej archeológie v zahraničí

LiDAR v dažďovom pralese. Najnovšie výskumy Centra mezoamerických štúdií FiF UK v regióne Uaxactún, Guatemala.

M. Kováč (*FiF UK v Bratislave*) – J. Špoták (*FiF UK v Bratislave*) – T. Drápela (*FiF UP v Olomouci*) – T. Lieskovský (*StF STU v Bratislave*) – P. Dlapa (*Prif UK v Bratislave*):

Centrum mezoamerických štúdií (CMS) FiF UK sa v roku 2016 stalo členom päťčlenného medzinárodného konzorcia PLI (Pacunam LiDAR Initiative), ktorého cieľom je pomocou laserových technológií postupne preskúmať neprístupné, džungľou porastené oblasti guatemalského regiónu Petén, ktorý bol centrom mayskej civilizácie v tzv. klasickom období (6 - 9. stor. n. l.). Po úspešných preletoch systémov LiDAR v roku 2016 nad polygónom projektu CMS, nasledovalo polročné vyhodnocovanie a spracovanie digitálnych dát. Vďaka nasadeniu inovatívnych postupov spracovania a filtrácie, sme dospeli k precíznym digitálnym predikciám architektonických, agrárnych, vodohospodárskych, obranných a komunikačných sietí. Po ich vyhodnotení v roku 2017 nasledovali systematické overovacie vykopávky v regióne. Okrem mimoriadne cenných nálezov sme preukázali najmä celkom nové perspektívy v očakávanej hustote osídlenia, poľnohospodárskych technikách a urbánnom plánovaní. Ukázali sa aj celkom nové súvislosti politického usporiadania a sociálnej štruktúry obyvateľstva.

Desaťročie poľsko-slovenského výskumu na egyptskom Tell el-Retábí

Jozef Hudec (Ústav orientalistiky SAV/Nadácia Aigyptos)

Poľsko-slovenský výskum na Tell el-Retábí sa začal v roku 2007. Tell bol dovtedy známy pevnosťami z Novej ríše a osídlením z Tretieho prechodného obdobia, ktoré mali alternovať osídlenie na neďalekej Tell el-Maschúte, počas tamojšieho hiátu. Desaťročie vykopávok na Tell el-Retábí výrazne zmenilo a rozšírilo pohľad nielen na historický vývoj lokality, ale aj na širší región severovýchodnej Dely a Suezskej šije. Výskum takmer 45 hrobov z Druhého prechodného obdobia a osídlenia z Neskorej doby poprel, *inter alia*, hypotézu hiátu.

Slovenský výskum lokality Duwejm Wad Hadž v Sudáne

J. Hudec – B. Kovár – M. Cheben (Ústav orientalistiky SAV/Nadácia Aigyptos, Archeologický ústav SAV)

V novembri 2017 a februári 2018 sa uskutočnili prvé prieskumy na sudánskej lokalite Duwejm Wad Hadž. Tell sa nachádza pri starej mešite, asi 900 m od ľavého brehu Nílu,

oproti (cez riekou) pamiatkovej zóne Džebel Barkalu, ktorá je registrovaná na zozname UNESCO. Členovia *Slovenskej archeologickej misie v Sudáne* vykonali vo februári 2018 na lokalite geofyzikálny prieskum georadarom (GPR), jeho zameranie a ďalšie geodetické merania, povrchový prieskum, ako aj fotografickú a metrickú dokumentáciu starej mešity.

Výskum osady zo 7.-9. storočia v polohe Al-Qusur na ostrove Failaka v Kuwaite.

K. Pieta – Z. Robak – M. Ruttkay

(Archeologický ústav SAV – National Council for Culture, Arts and Letters, Kuwait)

Dlhoročná úspešná spolupráca Archeologického ústavu Slovenskej akadémie vied a National Council for Culture, Arts and Letters, State of Kuwait, Matej Ruttkay – Vedúci misie, Karol Pieta, vedúci terénneho výskumu. V sezóne 2016-2017 sa skúmala osada Al-Qusur zo 7. – 9. storočia n. l. Odkryla a modernými 3D metódami sa zdokumentovala najväčšia obytná/palácová stavba osady, ktorá mala viac ako 140 usadlostí. Tá patrila prežívajúcej kresťanskej nestoriánskej komunite vo včasnoislamskom období. Ide o vyspelú architektúru, tradične budovanú z nepálených tehál na kamenných murovaných základoch. Počas výskumu sa podarilo rozpoznať viacero cenných technických detailov, ako aj dešifrovať dlhodobý vývoj zástavby a mnohých čiastkových stavebných rekonštrukcií. Azda najzaujímavejším zistením bolo odkrytie spodnej časti kamennej veže so systémom kanálov. Podľa prvých analýz ide doslova o unikát tzv. – windcatch-tower, windcatcher – dômyselný spôsob ochladzovania interiérov pomocou prúdenia vzduchu, zachytávaného otvormi vo vežovej nadstavbe, ktorý svedčí o mimoriadnej technickej vyspelosti tamojšej komunity. Tento systém ventilácie bez energetickej náročnosti bol v minulosti rozšírený najmä v oblasti Iránu a Stredného východu, neskôr aj v severnej Afrike.

Palácová stavba poskytla aj pozoruhodný súbor atraktívnych keramických a sklenených nádob, štukové kachličky i kolky na keramike, zdobené zvieracími motívami a kresťanskými symbolmi. K spresneniu datovania popri aplikovaných prírodovedných analýzach (rádiouhlíkové datovanie) prispela i vzácna byzantská pravdepodobne druhotne prerazená minca.

V konkurencii viacerých zahraničných expedícií slovenskí archeológovia mali príležitosť demonštrovať efektívne pracovné nasadenie a využitie najnovších metód archeologickej prospekcie, dokumentácie a analytických interpretačných postupov technických detailov, ako aj dešifrovať dlhodobý vývoj zástavby a mnohých čiastkových stavebných rekonštrukcií. Azda najzaujímavejším zistením bolo odkrytie spodnej časti kamennej veže so systémom kanálov.

Doterajšie zhrnutie účasti archeológov SAHI na lokalite Tell Fecheriye v severovýchodnej Sýrii (severná Mezopotámia) v období ríše Mitanni a v stredoasýrskom období.

D. Hulínek (*Slovenská archeologická a historická spoločnosť*)

V Tell Fecheriye sa aj z dôvodu jeho intenzívneho a nezanedbateľného osídlenia z predkeramického neolitu, doby bronzovej, doby železnej, helénskej, partsko-rímskej, včasnobyzantskej a islamského stredoveku uskutočňuje dlhodobý rozsiahly medzinárodný archeologický projekt, ktorého súčasťou sú aj slovenskí bádatelia. Výskum realizuje Slobodná univerzita v Berlíne – Inštitút pre blízkovýchodnú archeológiu pod vedením prof. Dominika Bonatza v kooperácii so sýrskou stranou a najmä v spolupráci so Slovenským archeologickým a historickým inštitútom – SAHI, o. z. Od roku 2006 odborní pracovníci SAHI, o. z. pôsobili na lokalite v severovýchodnej Sýrii v povodí rieky Chábur v severnej Mezopotámii. Tell Fecheriye sa nachádza v bezprostrednej blízkosti (východne) mestečka Ras al-'Ain pri tureckých hraniciach neďaleko sídla miestneho kraja, ktorým je mesto Hassake. Lokalita bola dôležitým mestom nadregionálneho významu v churritsko-mitanskom, stredoasýrskom, aramejskom, novoasýrskom, rímsko-partskom a včasnobyzantskom období. Oprávnené môžeme predpokladať, že táto lokalita bola hlavným mestom ríše Mitanni – Vaššukanni.

Najnovšie výsledky aktuálneho archeologického bádania SAHI na irackej lokalite Tell Jokha (Tell Džocha).

D. Hulínek – E. Hulínková Ťuchová (*Slovenská archeologická a historická spoločnosť*)

Od roku 2016 prebieha v južnej Mezopotámii jeden z najvýznamnejších projektov v dejinách slovenskej archeológie. Ide o archeologický Projekt SAHI – Tell Jokha. Bába dôležitú lokalitu, kde podľa aktuálneho stavu vedeckého skúmania dominovalo v 3. tisícročí pred n. l. sumerské osídlenie, pričom najnovšie zistenia slovenských bádateľov naznačujú jeho pokračovanie v starobabylonskom období v prvej tretine 2. tisícročia pred n. l. Ide o lokalitu Tell Jokha, ktorú môžeme stotožniť s významným sumerským mestom UMMA. To bolo centrom rovnomenného štátu. Prvá sezóna tohto projektu sa uskutočnila v roku 2016 od 03. novembra do 17. decembra. Rozsiahly slovensko-iracký archeologický výskum na juhoirackej lokalite v provincií Dhi Qar – v okrese El Rifai pokračoval v októbri až decembri v roku 2017 svojou druhou sezónou. Počas nej sa podarilo nájsť tabuľky s klinovým písmom - napísané v prevažnej miere v sumerskom jazyku. Na ich čítaní a interpretácii spolupracujeme s univerzitami v Berne a v Ženeve. Rovnako významným nálezom bol objav hygienických objektov a vykurovacích zariadení v priestore chrámu lokálneho boha vojny mesta - ŠARU.

Aktuálne problémy archeológie

Najnovšie poznatky z výskumu pevnosti vo Svätom Jure

J. Vavák (*Malokarpatské múzeum v Pezinku*)

Príspevok sa ťažiskovo venuje stredovekému osídleniu polohy. V najnovšej zo sond sa podarilo lokalizovať priestor dielne klenotníka z čias Veľkej Moravy, s nálezom orientálnej mince. Zaujímavé informácie priniesol aj revízný výskum vrcholnostredovekej palácovej stavby.

Výskumy Archeologického ústavu v priemyselnom parku v Nitre.

K. Daňová – M. Gabulová – M. Cheben – A. Nemergut – M. Švihurová – T. Vangľová – M. Vojteček (*Archeologický ústav SAV*)

Archeologický ústav SAV v posledných dvoch rokoch realizoval viacero záchranných archeologických výskumov v priemyselnom parku v Nitre. V roku 2016 bolo v rámci výstavby železničného terminálu skúmané polykultúrne nálezisko v katastri Lužianok, poloha Kajsianske Lúky. V roku 2017 sa v súvislosti s výstavbou cestnej infraštruktúry pre priemyselný park realizovala rozsiahla zisťovacia sondáž, počas ktorej sme objavili a preskúmali štyri náleziská s polykultúrnym osídlením v katastroch Mlynárieč, Lužianok a Zbehov. Prevládali nálezy z neolitu, eneolitu, zo staršej doby bronzovej a stredoveku.

Nálezy novovekých numizmatických pamiatok zo Štúrova.

J. Hunka (*Archeologický ústav SAV*)

V oblasti Štúrova sa vyskytujú početné nálezy numizmatických pamiatok. Sú to predovšetkým uhorské, české, nemecké a poľské platidlá. Dokladajú pôsobenie zahraničných obchodníkov smerujúcich do Ostrihomu, Budína a ďalších maďarských miest. Určite aj pôsobenie cisárskych armád bojujúcich v 16. a 17. storočí s tureckými jednotkami. Popri minciach sa získala aj jedna obchodná plomba poukazujúca na obchod so západoeurópskym textilom. Tiež početné sviatostky zo 17.-18. storočia dokladajúce mieru zbožnosti vtedajších ľudí.